

VIERAAN LIPUN ALLA ⁷⁰

*Kirjoitettu aikaisintaan
helmikuussa 1915*

*Julkaistu ensi kerran v. 1917
kustannusliike „Prilivn“
I „Kokoelmassa“ Moskova
Allekirjoitus:
N. Konstantinov*

*Julkaistaan „Kokoelman“
tekstin mukaan*

„Nashe Delon” 1. numerossa (Pietari, tammikuu 1915) ⁷¹ on julkaistu hra A. Potresovin erittäin kuvaava ohjelma-artikkeli „Kahden aikakauden rajalla”. Tässä artikkelissa, niin kuin saman kirjoittajan edellisessäkin artikkelissa, joka julkaistiin eräässä aikakauslehdessä vähän aikaisemmin, esitetään Venäjän yhteiskunnallisessa ajattelussa esiintyvän porvarillisen virtauksen, nimenomaan likvidaattoruuden, perusajatuksat nykyajan tärkeistä ja päivänpolttavista kysymyksistä. Nämä eivät oikeastaan ole artikkeleja, vaan tietyn suunnan manifesti, ja se, joka lukee ne huolellisesti ja syventyy niiden sisältöön, näkee, että vain satunnaiset, s. o. puhtaasti kirjallisille harrastuksille vieraat, näkökohdat ovat estäneet kirjoittajaa (ja hänen ystäviään, sillä kirjoittaja ei ole yksin) pukemasta ajatuksiaan julistuksen tai „credon” (uskontunnustuksen) muotoon, joka olisi sopinut paremmin.

A. Potresovin perusajatuksena on se, että nykyajan demokraattinen liike on kahden aikakauden rajalla ja että vanhan ja uuden aikakauden välisenä peruseroavaisuutena on siirtyminen kansallisesta rajoittuneisuudesta kansainvälisyyteen. Nykyajan demokraattisella liikkeellä A. Potresov tarkoittaa sellaista liikettä, joka on luonteenomaista XIX vuosisadan loppuvuosille ja XX vuosisadan alulle, erotukseksi vanhasta, porvarillis-demokraattisesta liikkeestä, joka oli ominaista XVIII vuosisadan lopulle ja XIX vuosisadan kahdelle ensimmäiselle kolmannekselle.

Ensi silmäyksellä saattaa näyttää, että kirjoittajan ajatus on aivan oikea, että artikkelin kirjoittaja on nykyajan

demokraattisessa liikkeessä vallitsevan kansallisliberaalisen suunnan vastustaja, että hän on kansainvälisyyden kannattaja eikä kansallisliberaali.

Todellakin, eikä kansainvälisyyden puolustaminen, kansallisen rajoittuneisuuden ja kansallisen erikoisuuden laskeminen vanhan, menneen aikakauden piirteiksi merkitse jyrkkää erontekoa kulkutautina esiintyvistä kansallisliberalismista, tuosta nykyajan demokraattisen liikkeen mätäpaiseesta tai oikeamminkin sen virallisista edustajista?

Ensi silmäykseltä ei ainoastaan saata, vaan melkeinpä täytyykin näyttää siltä. Tämä on kuitenkin perinpohjainen erehdys. Kirjoittaja kuljettaa lastiaan vieraan lipun alla. Hän on turvautunut — tietoisesti tai tietämättään, se on tässä tapauksessa yhdentekevää — pieneen sotilaalliseen viekkauteen, hän on nostanut „kansainvälisyyden” lipun salakuljettaakseen turvallisemmin kansallisliberalismin lastin tämän lipun alla. A. Potresov on nimittäin mitä ilmeisin kansallisliberaali. Hänen artikkelinsa (ja hänen ohjelmansa, hänen toimintaohjelmansa, hänen „credonsa”) koko olemus on juuri tämän pienen ja ehkä viattoman sotilaallisen viekkauksen käyttämisessä, opportunistin kuljettamisessa kansainvälisyyden lipun alla. Tätä olemusta on selitettävä mitä seikkaperäisimmin, sillä tämä kysymys on tavattoman, ensiarvoisen tärkeä. Ja se, että A. Potresov käyttää vierasta lippua, on sitäkin vaarallisempaa, koska hän ei käytä kilpenään ainoastaan „kansainvälisyyden” periaatetta, vaan myös „Marxin metodologian” kannattajan nimeä. Toisin sanoen A. Potresov haluaa olla marxilaisuuden todellinen kannattaja ja edustaja, mutta todellisuudessa hän vaihtaa marxilaisuuden kansallisliberalismiin. A. Potresov haluaa „oikaista” Kautskya ja syyttää häntä „advokatyyristä”, s.o. milloin yhtä, milloin toista kansallisväriä, eri kansallisväriä olevan liberalismin puolustamisesta. A. Potresov haluaa asettaa kansallisliberalismin vastapainoksi (sillä on aivan epäilemätöntä ja kiistatonta, että Kautskysta on nykyään tullut kansallisliberaali) kansainvälisyyden ja marxilaisuuden. Mutta todellisuudessa A. Potresov asettaa kirjavan kansallisliberalismin vastapainoksi yksivärisen kansallisliberalismin. Marxilaisuus on sitä vastoin vihamielinen — ja kyseisessä konkreettisessa

historiallisessa tilanteessa se on joka suhteessa vihamielinen — kaikenlaiselle kansallisliberalismille.

Että asia on todella näin ja miksi se on näin — siitä ryhdymmekin nyt puhumaan.

I

A. Potresovin kommellusten ydin, kommellusten, jotka ovat johtaneet siihen, että hän purjehtii nyt kansallisliberalismin lipun alla, on helpoimmin käsitettävissä, jos lukija syventyy artikkelin seuraavaan kohtaan:

.....,Kaikella heille (Marxille ja hänen tovereilleen) ominaisella temperamentilla he ryntäsivät ratkaisemaan ongelmaa, olipa se miten pulmallinen tahansa, he tekivät selkkauksen diagnoosin, he yrittivät määritellä, *kumman puolen menestys* tarjoaa enemmän mahdollisuuksia siihen, mikä heidän kannaltaan olisi toivottavaa, ja hakivat siten tiettyä lähtökohtaa taktiikkansa kehittämiselle” (s. 73, kursiivi sitaateissa meidän).

„Kumman puolen menestys on toivottavampaa” — juuri se pitää määritellä ja lisäksi kansainväliseltä eikä kansalliselta näkökannalta; siinä on Marxin metodologian olemus; juuri sitä ei Kautsky tee muuttuen näin ollen „tuomari” (marxilaisesta) „advokaatiksi” (kansallisliberaaliksi). Sellainen on A. Potresovin ajatus. A. Potresov itse on mitä syvimmin vakuuttunut siitä, että hän ei lainkaan harjoita „advokatyryriä” puolustaessaan toisen puolen (ja nimenomaan oman puolensa) menestyksen toivottavuutta, vaan pitää ohjeenaan tosikansainvälisiä käsityksiä vastapuolen „ylimääräisistä” synneistä.....

Niin Potresov, Maslov kuin Plehanovkin j. n. e. pitävät ohjeenaan tosikansainvälisiä käsityksiä tullen samoihin johtopäätöksiin kuin ensimmäinen heistä..... Se on niin naiivia kuin..... Mutta älkäämme rientäkö edelle, vaan eritelkäämme ensin kysymys loppuun puhtaasti teoreettiselta kannalta.

Marx määritteli, „kumman puolen menestys oli toivottavampaa”⁷², esimerkiksi Italian sodassa vuonna 1859. A. Potresov pysähtyy tarkastelemaan nimenomaan tätä esimerkkiä, „joka herättää meissä eräiden erikoisuuksiensa

vuoksi erityistä mielenkiintoa". Me puolestamme suostumme myös ottamaan A. Potresovin valitseman esimerkin.

Napoleon III julisti vuonna 1859 sodan Itävallalle vapauttaakseen muka Italian, ajaen kuitenkin todellisuudessa omia dynastisia tarkoituksiaan.

„Napoleon III:n takana”, kirjoittaa A. Potresov, „häämötti Gortshakovin hahmo, Gortshakovin, joka oli vasta hiljattain solminut salaisen sopimuksen ranskalaisten keisarin kanssa”. Näin syntyi ristiriitojen vyyhti: toisella puolella oli Euroopan taantumuksellisin monarkia, joka sortii Italiaa, toisella — vapautuvan ja vallankumouksellisen Italian edustajat aina Garibaldia myöten käsi kädessä patataantumuksellisen Napoleon III:n y.m. kanssa. „Eikö olisi ollut yksinkertaisempaa”, kirjoittaa A. Potresov, „välttää syntiä ja sanoa: „molempi pahempi”? Mutta Engels, Marx enempiä kuin Lassallekaan eivät antaneet tämän ratkaisun „yksinkertaisuuden” viekoitella itseään, vaan ryhtyivät tutkiskelemaan” (A. Potresov haluaa sanoa: tutkimaan ja tarkastelemaan), „millainen yhteenoton lopputulos voi luoda parhaimmat mahdollisuudet asialle, joka oli heille kaikille kallis”.

Päinvastoin kuin Lassalle, Marx ja Engels olivat sitä mieltä, että Preussin on puututtava sotaan. Heidän esittämiensä näkökohtien joukossa — A. Potresovin oman tunnustuksen mukaan, — olivat näkökohdat „sekä mahdollisesta, vihollisliittoutuman kanssa tapahtuneen yhteenoton tuloksena mahdollisesta, Saksan kansallisesta liikkeestä, joka on kehittyvä Saksan lukuisten vallanpitäjien tahdosta riippumatta, että siitä, mikä valtakunta Euroopan konsertissa on keskeisin paha: taantumuksellinen Tonavanvarren monarkia vaiko tämän konsertin muut huomattavat edustajat”.

Meille ei ole tärkeää, päättelee A. Potresov, kumpi oli oikeassa, Marx vaiko Lassalle; tärkeää on se, että kaikkien mielestä on määriteltävä kansainväliseltä näkökannalta, kumman puolen menestys on toivottavampaa.

Sellainen on A. Potresovin ottama esimerkki, sillä tavalla järkeilee kirjoittajamme. Kun Marx silloin osasi „arvioida kansainväliset selkkaukset” (A. Potresovin sanonta) *kummankin* sotivan puolen hallitusten äärimmäi-

sestä taantumuksellisuudesta huolimatta, niin nytkin marxilaiset ovat velvollisia antamaan *tällaisen* arvion, päättelee A. Potresov.

Tämä johtopäätös on naiivin lapsellinen tai karkean sofistinen, sillä sen sisältönä on: koska Marx vuonna 1859 ratkaisi kysymyksen, kumman *porvariston* menestys on toivottavampaa, niin sen vuoksi meidänkin on yli puoli vuosisataa myöhemmin ratkaistava aivan samanlainen kysymys.

A. Potresov *ei huomannut*, että Marxilla vuonna 1859 (ja hyvin monissa myöhemmissäkin tapauksissa) kysymys, „kumman puolen menestys on toivottavampaa” merkitsi samaa kuin kysymys, „kumman *porvariston* menestys on toivottavampaa”. A. Potresov *ei huomannut*, että Marx ratkaisi meille tutun kysymyksen silloin, kun oli olemassa — eikä ainoastaan olemassa, vaan oli Euroopan tärkeimpien valtioiden historiallisen prosessin kärjessä — ehdottoman *edistysmielisiä porvarillisia* liikkeitä. Meidän päivinämme olisi naurettavaa edes kuvitella, että esimerkiksi sellaisissa, Euroopan „konsertin” epäilemättä keskeisissä ja tärkeimmissä tekijöissä kuin Englannissa ja Saksassa olisi edistysmielistä porvaristoa, edistysmielistä porvarillista liikettä. Näiden keskeisten ja tärkeimpien valtiosuureiden vanha porvarillis-„demokraattinen liike” on tullut taantumukseksi. Mutta hra A. Potresov on „unohtanut” sen ja ottanut tahallisesti *nykyajan* (ei porvarillisen) demokraattisen liikkeen näkökantakysymyksen tilalle *vanhan* (porvarillisen) muka demokraattisen liikkeen näkökannan. Tämä siirtyminen toisen ja sitä paitsi vanhan, aikansa eläneen luokan näkökannalle on mitä aidointa opportunistia. Ei voi olla puhuttakaan siitä, että tätä siirtymistä voitaisiin puolustella vanhan ja uuden aikakauden historiallisen prosessin objektiivisen sisällön analyysillä.

Nimenomaan porvaristo — esim. Saksassa ja myöskin Englannissa — pyrkii suorittamaan sellaisen vaihdoksen, jollaisen on suorittanut A. Potresov, imperialistisen aikakauden vaihdoksen porvarillis-edistyksellisten liikkeiden, kansallisten ja demokraattisten vapausliikkeiden aikauteen. A. Potresov laahustaa epäkritiillisesti porvariston jäljessä. Tämä on sitäkin anteeksiantamattomampaa, kun A. Potresov on ottamassaan esimerkissä itse joutunut

tunnustamaan ja osoittamaan, minkälaisia käsityksiä Marx, Engels ja Lassalle pitivät ohjeenaan jo kauan sitten eletyllä aikakaudella*.

Ensinnäkin, ne olivat käsityksiä kansallisliikkeestä (Saksassa ja Italiassa), siitä, että se kehittyisi „keskiaikaisuuden edustajain” tahdosta riippumatta; toiseksi, käsityksiä, joiden mukaan taantumukselliset (Itävallan, Napoleonin j.n.e.) monarkiat olivat „keskeinen paha” Euroopan konsertissa.

Nämä käsitykset ovat aivan selviä ja kiistattomia. Marxilaiset eivät ole milloinkaan kieltäneet sitä, että porvariston kansalliset vapautusliikkeet feodaalisen absolutismin voimia vastaan ovat olleet edistyksellisiä. A. Potresovin täytyy tietää, että aikakautemme keskeisissä, s.o. tärkeimmissä, suurimpia selkkauksia aiheuttavissa valtioissa ei ole eikä ole voinutkaan olla *mitään sellaista*. Sekä Italiassa että Saksassa oli silloin käynnissä vuosikymmeniä jatkunut kansallisen vapausliikkeen tyyppinen kansanliike. Lännen porvaristo ei silloin tukenut muita tiettyjä valtiosuureita finansseillaan, vaan päinvastoin, nämä suuret olivat *todella* „keskeinen paha”. A. Potresovin täytyy tietää, — hän itse tunnustaa samassa kirjoituksessa sen, että *yksikään* muista valtiosuureista ei ole eikä voikaan olla meidän aikakaudellamme „keskeinen paha”.

Porvaristo (esim. saksalainen, vaikka ei tietenkään yksin se) lietsoo omaa etuaan tavoitellen kansallisliikkeiden ideologiaa, pyrkien siirtämään sitä imperialismin aikakauteen, s.o. kokonaan toiseen aikakauteen. Opportunistit laahustavat kuten aina porvariston perässä, *hyljäten nykyajan* demokraattisen liikkeen näkökannan ja siirtyen *vanhan* (porvarillisen) demokraattisen liikkeen näkökannalle. Juuri tässä onkin A. Potresovin ja hänen likvidaattoruusmielisten

* A. Potresov muuten kieltäytyy ratkaisemasta, kumpi — Marx vai Lassalle — oli oikeassa vuoden 1859 sodan olosuhteita arvioitaessa. Mielestämmä oikeassa oli (vastoin Mehringin mielipidettä) Marx, kun taas Lassalle oli opportunisti sekä silloin että myöskin liehitellessään Bismarckia. Lassalle mukautui Preussin ja Bismarckin voittoon, siihen, ettei Italian ja Saksan demokraattisilla kansallisliikkeillä ollut riittävästi voimia. Siten Lassalle kallistui kansallisliberaalisen työväenpolitiikan puoleen. Marx sen sijaan kannusti ja kehitti itsenäistä, johdonmukaisen demokraattista, kansallisliberaaliselle peikuruudelle vihamielistä politiikkaa (Preussin yhtyminen sotaan Napoleonin vastaan vuonna 1859 olisi antanut sysäyksen kansanliikkeelle Saksassa). Lassalle tähyili enemmän ylös kuin alas, katseli ihastellen Bismarckia. Bismarckin „menestys” ei missään määrin voi olla Lassallen opportunistimin puolustuksena.

aatekumppaniensa kaikkien artikkelien ja koko asenteen, koko linjan perusvika. Marx ja Engels ratkaisivat *vanhan* (porvarillisen) demokraattisen liikkeen kaudella sen kysymyksen, kumman porvariston menestys on toivottavampaa, huolehtien liberaalisen vaatimattoman liikkeen kehittymisestä demokraattisen myrskyiseksi. A. Potresov saarnaa *nykyajan* (ei porvarillisen) demokraattisen liikkeen kaudella porvarillista kansallisliberalismia, kun Englannissa enempää kuin Saksassa tai Ranskassakaan ei voi olla puhuttakaan porvariston edistyksellisistä liikkeistä, ei liberaalisen vaatimattomista eikä myöskään demokraattisen myrskyisistä. *Oman* aikakautensa, porvarillis-kansallisten edistyksellisten liikkeiden aikakauden pohjalta lähtien Marx ja Engels menivät *pitemmälle*, sysäsivät *näitä* liikkeitä eteenpäin, huolehtien siitä, että ne kehittyisivät keskiaikaisuuden edustajain „ylitse”.

A. Potresov, kuten kaikki muutkin sosialishovinitit, peräytyy *omasta* nykyajan demokraattisen liikkeen aikakaudesta taaksepäin siirtyen jo kauan sitten aikansa eläneeseen, kuolleetseen ja sen vuoksi sisäisesti valheelliseen vanhan (porvarillisen) demokraattisen liikkeen näkökantaan.

Sen vuoksi mitä suurinta sekasotkua ja mitä taantumuksellista kehotusta on seuraava A. Potresovin kehoitus demokraateille.

.....„Älä kulje taaksepäin, vaan eteenpäin. Ei individualismiin, vaan eheään ja voimalliseen kansainväliseen tietoisuuteen. Eteenpäin, t.s. vississä mielessä myös taaksepäin: takaisin Engelsoniin, Marxiin, Lassalleen, heidän menetelmänsä kansainvälisten selkkausten arvioinnissa; siihen, että valtioiden kansainvälisiä toimenpiteitäkin käytetään demokraattisen liikkeen hyväksi”.

A. Potresov vetää nykyajan demokraattista liikettä joka suhteessa eikä vain „tietyissä mielessä” *taaksepäin*, vanhan porvarillisen demokraattisen liikkeen tunnuksiin ja ideologiaan, joukkojen riippuvaisuuteen porvaristosta..... Marxin menetelmä perustuu ennen kaikkea siihen, että huomioidaan historiallisen prosessin *objektiivinen* sisältö kyseisenä konkreettisena ajankohtana, kyseisessä konkreettisessa tilanteessa, jotta ennen kaikkea käsitettäisiin, *minkä* luokan liike on mahdollisen edistyksen tärkeimpänä liikkeelle

panevana voimana tässä konkreettisessa tilanteessa. Silloin, vuonna 1859, historiallisen prosessin objektiivisena sisältönä mannermaa-Euroopassa ei ollut imperialismi, vaan kansallis-porvarilliset vapausliikkeet. Tärkeimpänä liikkeelle panevana voimana oli porvariston liike feodaalisen absolutismin voimia vastaan. Mutta kaikkiviisas A. Potresov tahtoo 55 vuoden kuluttua, kun taantumuksellisten feodaalien paikan ovat ottaneet heidän kaltaisikseen muuttuneet raihaantuneen porvariston finanssipääoman mahtimiehet, arvioida kansainväliset selkkaukset *porvariston eikä uuden luokan* näkökannalta*.

A. Potresov ei ole harkinnut näillä sanoilla ilmaise-mansa totuuden merkitystä. Olettakaamme, että kaksi maata sotii keskenään porvarillisten, kansallisten ja vapausliikkeiden aikakaudella. Kummalle maalle pitäisi toivoa menestystä nykyajan demokraattisen liikkeen näkökannalta katsoen? On selvää, että sille, jonka menestys antaa voimakkaamman sysäyksen ja kehittää myrskysisemmin porvariston vapausliikettä, horjuttaa voimakkaammin feodalis-mia. Olettakaamme edelleen, että objektiivisen historiallisen tilanteen *määräävä* tekijä on muuttunut, ja kansallisen vapautuvan pääoman tilalle on tullut kansainvälinen taantumuksellinen, imperialistinen finanssipääoma. Edellinen omistaa sanokaamme $\frac{3}{4}$ ja jälkimmäinen $\frac{1}{4}$ Afrikasta. Niiden välisen sodan objektiivisena sisältönä on Afrikan uudelleenjako. Kummalle puolelle pitäisi toivoa menestystä? Kysymys entisessä mielessä on järjetön, sillä meillä ei ole entisiä arviokriteerejä: ei ole porvarillisen vapausliikkeen pitkäaikaista kehitystä eikä feodalismien romahduksen pitkäaikaista prosessia. Nykyajan demokraattisen liikkeen tehtäviin ei kuulu se, että edellistä autetaan varmistamaan „oikeutensa” Afrikan kolmeen neljäsosaan, eikä se, että jälkimmäistä (vaikka tämän taloudellinen kehitys olisikin nopeampaa kuin edellisen) autetaan anastamaan itselleen nämä $\frac{3}{4}$.

Nykyajan demokraattinen liike pysyy uskollisena itselleen vain siinä tapauksessa, ettei se yhdy kumpaankaan

---

* „Tosiaankin”, kirjoittaa A. Potresov, „juuri tällä kunkin maan sisällä vallinneen näennäisen lamaannuksen kaudella tapahtui valtavia molekyyliprosesseja, ja kansainvälinen tilannekin muuttui vähitellen uudeksi, sillä siinä tuli yhä selvemmin *määrääväksi* tekijäksi siirtomaavallioitusten, taisteluhenkisen imperialismien politiikka”.

imperialistiseen porvaristoon, että se sanoo „molempi pahempi”, että jokaisessa maassa tullaan toivomaan imperialistisen porvariston tappiota. Jokainen muu ratkaisu on todellisuudessa kansallisliberaalinen eikä sillä ole mitään yhteistä todellisen kansainvälisyyden kanssa.

Alkoon vain lukija antako A. Potresovin koreilevan sanankäytön johdattaa itseään harhaan, sillä tuolla sanankäytöllä Potresov verhoaa siirtymistään porvariston kannalle. Kun A. Potresov huudahtaa: „ei individualismiin, vaan eheään ja voimalliseen kansainväliseen tietoisuuteen”, niin hän tarkoittaa oman näkökantansa asettamista Kautskyn näkökannan vastapainoksi. Hän nimittää Kautskyn (ja tämän kaltaisten) katsomuksia „individualismiksi” tarkoittaen sillä, että Kautsky kieltäytyy huomioimasta sitä, „kumman puolen menestys on toivottavampaa” ja puolustelee kunkin „individuaalisen” maan työläisten kansallisliberalismia. Mutta sen sijaan me, A. Potresov, Tsherevanin, Maslov, Plehanov y.m., me muka vetoamme „eheään ja voimalliseen kansainväliseen tietoisuuteen”, sillä me kannatamme yhtä tietyn väristä kansallisliberalismia, emmekä lainkaan individuaalis-valtiolliselta (tai individuaalis-kansalliselta), vaan tosikansainväliseltä näkökannalta katsoen... Tällainen päätelmä olisi naurettava, ellei se olisi niin... häpeällinen.

Sekä A. Potresov ja kumpp. että Kautsky laahustavat porvariston perässä ja ovat pettäneet sen luokan näkökannan, jonka edustajana he pyrkivät olemaan.

II

A. Potresov on otsikoinut artikkelinsa „Kahden aikakauden rajalla”. Kiistatonta on, että elämme kahden aikakauden rajalla, ja ne erittäin tärkeät historialliset tapahtumat, joiden todistajia olemme, voidaan ymmärtää vain silloin, kun analysoidaan ensi kädessä aikakaudesta toiseen siirtymisen objektiiviset edellytykset. Kysymys on suurista historiallisista aikakausista; jokaisella aikakaudella on ja tulee olemaan erillisiä, osittaisia liikkeitä milloin eteenmilloin taaksepäin, on ja tulee olemaan erilaisia

poikkeamisia liikkeiden keskityypistä ja keskivauhdistä. Emme voi tietää, miten nopeasti ja miten menestyksellisesti tietyn aikakauden erilliset historialliset liikkeet kehittyvät. Mutta me voimme tietää ja tiedämme, *mikä luokka on tämän tai tuon aikakauden keskiössä ja määrää sen perussisällön, sen kehityksen perussuunnan, tietyn aikakauden historiallisten edellytysten peruserikoisuudet j.n.e.* Vain tällä perustalla, t.s. ottaen huomioon ensi kädessä eri „aikakausten” (eikä eri maiden historian erillisten episodien) välisen eroavuuden peruspiirteet, voimme rakentaa taktiikkamme oikein; ja vain tietyn aikakauden peruspiirteiden tuntemus voi olla tämän tai tuon maan yksityiskohtaisempien erikoispiirteiden huomioonottamisen perustana.

Juuri tälle alalle kuuluukin A. Potresovin ja Kautskyn (hänen artikkelinsa on julkaistu „Nashe Delon” samassa numerossa) perussofismi eli heidän kummankin historiallinen perusvirheensä, joka on johtanut kummatkin kansallisliberaalisiin eikä marxilaisiin johtopäätöksiin.

Asia on niin, että A. Potresovin ottama ja häntä „erityisesti kiinnostava” esimerkki, vuoden 1859 Italian kampanjan esimerkki, ja kokonainen sarja Kautskyn ottamia *analogisia* historiallisia esimerkkejä, — kuuluvat „*nimenomaan muihin, eikä niihin* historiallisiin aikakausiin”, joiden „rajalla” me elämme. Nimittäkäämme sitä aikakautta, johon olemme astumassa (tai johon olemme astuneet, mutta joka on alkuvaiheessaan), nykyiseksi (eli kolmanneksi) aikakaudeksi. Nimittäkäämme sitä, jonka olemme juuri ohittaneet, eiliseksi (eli toiseksi) aikakaudeksi. Silloin sitä aikakautta, josta A. Potresov ja Kautsky ovat ottaneet esimerkkinsä, pitää nimittää toissapäiväiseksi (eli ensimmäiseksi) aikakaudeksi. Sekä A. Potresovin että Kautskyn järkeilyjen inhottava sofismi, sietämätön valheellisuus on juuri siinä, että he ottavat salaviihkää nykyisen (kolmannen) aikakauden edellytysten tilalle toissapäiväisen (ensimmäisen) aikakauden edellytykset.

Selitämme tämän.

Historian aikakausten tavallinen jako, joka on monta kertaa esitetty marxilaisessa kirjallisuudessa ja jonka Kautsky on useasti toistanut sekä A. Potresov hyväksynyt artikkelissaan, on seuraava: 1) 1789—1871; 2) 1871—1914; 3) 1914—? Nämä rajat, kuten yleensä rajat luonnossa ja

yhteiskunnassa, ovat tietenkin sovinnaisia ja vaihtelevia, suhteellisia eivätkä absoluuttisia. Ja me otammekin vain likimääräisesti erikoisen huomattavat ja silmään pistävät historialliset tapahtumat suurten historiallisten liikkeiden merkkipylväiksi. Ensimmäinen aikakausi, Ranskan suuresta vallankumouksesta Ranskan ja Preussin sotaan, on porvariston nousun, sen täydellisen voiton aikakautta. Se on porvariston nousevaa linjaa, yleensä porvarillis-demokraattisten ja muun muassa porvarillis-kansallisten liikkeiden aikakautta, aikansa eläneiden feodaalisen absolutismin laitosten nopean murskaamisen aikakautta. Toinen aikakausi on porvariston täydellisen herruuden ja rappeutumisen aikakautta, aikakautta, jolloin edistykseellisen porvariston tilalle tulee taantumuksellinen ja taantumuksellisin finanssipääoma. Se on aikakautta, jolloin uusi luokka, nykyajan demokraattinen liike, valmistautuu ja kerää hitaasti voimiaan. Kolmas, vasta alkava aikakausi saattaa porvariston sellaiseen „asemaan”, jollaisessa feodaalit olivat ensimmäisellä aikakaudella. Se on imperialismiin ja imperialististen sekä imperialismista johtuvien järkytysten aikakautta.

Juuri Kautsky itse eikä kukaan muu on useissa artikkeleissaan ja kirjasessaan „Tie valtaan” (ilmestynyt vuonna 1909) hahmotellut täysin määritellysti koittavan kolmannen aikakauden peruspiirteet, todennut tämän aikakauden perin pohjaisen eroavaisuuden toisesta (eilisestä), tunnustanut nykyajan demokraattisen liikkeen välittömien tehtävien sekä taistelun ehtojen ja muotojen muuttumisen, — muuttumisen, joka johtuu objektiivisten historiallisten ehtojen muuttumisesta. Nykyään Kautsky polttaa sen, mitä ennen palvoi, vaihtaa rintamaa mitä uskomattomimmalla, mitä sopimatommimmalla, mitä häpeämättömimmällä tavalla. Mainitussa kirjasessa hän puhuu suoraan sodan ja nimenomaan sen sodan lähestymisen merkeistä, joka puhkesi vuonna 1914. Ei tarvitsisi muuta kuin yksinkertaisesti verrata tämän kirjusen eräitä kohtia Kautskyn nykyisiin kirjoitelmiin, jotta voitaisiin täysin havainnollisesti todistaa hänen pettäneen omat vakaumuksensa ja juhlallisimmat lausuntonsa. Eikä Kautsky ole tässä suhteessa poikkeus (sitä paitsi ei lainkaan vain Saksassa ilmenevä poikkeus), vaan nykyajan demokraattisen liikkeen kokonaisen huippukerroksen —

kriisiin hetkellä porvariston puolelle loikkaneen huippukeroksen — tyypillinen edustaja.

Kaikki A. Potresovin ja Kautskyn ottamat historialliset esimerkit ovat ensimmäiseltä aikakaudelta. Historiallisten ilmiöiden objektiivisena perussisältönä vuosien 1855, 1859, 1864, 1866 ja 1870 sotien sekä vuoden 1877 (Venäjän ja Turkin) ja vuosien 1896—1897 sodan (Turkin ja Kreikan sodan sekä Armenian levottomuuksien) aikana olivat porvarillis-kansalliset liikkeet eli feodalismien eri muodoista vapautuvan porvarillisen yhteiskunnan „kouristukset”. Silloin ei voinut olla puhuttakaan mistään todella itsenäisestä ja porvariston liikakypsyyden ja rappeutumisen aikakautta vastaavasta nykyajan demokraattisesta liikkeestä monissa eturivin maissa. Tärkein luokka, joka silloin, näiden sotien aikana ja näihin sotiin osallistuen, kulki ylöspäin nousevaa linjaa ja joka yksin vain kykeni taistelemaan musertavalla voimalla feodaalisen absolutismin laitoksia vastaan, oli porvaristo. Eri maissa tämä porvaristo, jota *omistavien* tavarantuottajain eri kerrokset edustivat, oli suuremmassa tai pienemmässä määrin edistyksellistä, ja toisinaan (esim. osa Italian porvaristoa vuonna 1859) jopa vallankumouksellista, mutta aikakauden yleisenä piirteenä oli nimenomaan porvariston edistyksellisyys, *siis se*, että porvariston taistelu feodalismia vastaan oli vielä ratkaisematta, loppuunviemättä. On aivan luonnollista, että nykyajan demokraattisen liikkeen ainekset, — ja Marx niiden edustajana, — pitäen ohjeenaan sitä kiistatonta periaatetta, että on tuettava edistyksellistä porvaristoa (taisteluun kykenevää porvaristoa) feodalismia vastaan, etsivät silloin ratkaisua kysymykseen, „kumman puolen”, s.o. *kumman* porvariston, menestys on toivottavampaa. Kansanliike tärkeimmissä, sodan piiriin joutuneissa maissa oli silloin taloudelliselta ja luokkasisällöltään yleisdemokraattista, s.o. porvarillis-demokraattista. On aivan luonnollista, ettei silloin voitu edes asettaa *muuta* kysymystä kuin se, *kumman* porvariston menestys, missä tilanteessa ja minkä taantumuksellisen (porvariston nousua pidättävän feodaalis-absolutistisen) voiman joutuessa tappiolle, lupaa eniten „tilaa” nykyajan demokraattiselle liikkeelle.

Ja sitä paitsi Marx, kuten A. Potresovkin on pakotettu tunnustamaan, piti porvarillisten kansallisten ja vapautus-

liikkeiden pohjalla tapahtuvia kansainvälisiä selkkauksia „arvioidessaan” ohjeenaan sitä näkökohtaa, kumman puolen menestys voi eniten auttaa kansallisten ja yleensä kansan yleisdemokraattisten liikkeiden „kehitystä” (A. Potresovin artikkelin s. 74). Tämä merkitsee, että niiden sotilaallisten selkkausten aikana, joita tapahtui eri kansallisuuksien porvariston noustessa valtaan, Marx huolehti, samoin kuin v. 1848, ennen kaikkea porvarillis-demokraattisten liikkeiden laajentamisesta ja kärjistämisestä siten, että niihin vedetään mukaan yhä laajemmat ja „plebeijisemmät” joukot, pikkuporvaristo yleensä, erittäinkin talonpoikaisto ja vihdoin omistamattomat luokat. Juuri tämä Marxin näkökohta liikkeen yhteiskunnallisen perustan laajentamisesta, sen kehittämistä erottikin perinpohjaisesti Marxin johdonmukaisen demokraattisen taktiikan Lassallen epäjohdonmukaisesta ja kansallisliberaalien kanssa solmitavaan liittoon kallistuvasta taktiikasta.

Kansainväliset selkkaukset ovat kolmannellakin kaudella pysyneet *muodoltaan* samanlaisina kansainvälisinä selkkauksina kuin ensimmäisellä kaudella, mutta niiden yhteiskunnallinen ja luokkasisältö on perinpohjaisesti muuttunut. Objektiiivinen historiallinen tilanne on muuttunut kokonaan toisenlaiseksi.

Ylöspäin nousevan kansallisesti vapautuvan pääoman feodalisminvastaisen taistelun tilalle on tullut alaspäin, rappioon kulkevan taantumuksellisimman, vanhentuneen ja aikansa eläneen finanssipääoman taistelu uusia voimia vastaan. Valtioiden porvarillis-kansalliset puitteet, jotka ensimmäisellä kaudella olivat feodalismista vapautuvan ihmiskunnan tuotantovoimien *kehityksen* tukena, ovat nyt, kolmannella kaudella, muuttuneet tuotantovoimien edelleenkehittymisen *haitaksi*. Porvaristo on muuttunut nousevasta edistyksellisestä luokasta alaspäin kulkevaksi, rappeutuvaksi, sisäisesti kuolleeksi, taantumukselliseksi luokaksi. Nousevaksi — laajassa historiallisessa mittakaavassa nousevaksi — on tullut kokonaan toinen luokka.

A. Potresov ja Kautsky ovat hylänneet tämän luokan näkökannan ja lähteneet kulkemaan taaksepäin toistellen porvarillista petosta, joka perustuu siihen, että historiallisen prosessin objektiivisena sisältönä on muka *nytkin* porvariston edistyksellinen liike feodalismia vastaan.

Todellisuudessa nyt ei tule kysymykseenkään, että *nykyaajan* demokraattinen liike laahustaisi *taantumuksellisen*, imperialistisen porvariston perässä — olkoon tämä porvaristo minkä „väristä” tahansa.

Ensimmäisellä kaudella historiallinen tehtävä oli objektiivisesti seuraava: taistelussa kuolevan feodalismiin *tärkeimpiä* edustajia vastaan edistykseellisen porvariston on oikealla tavalla „käytettävä hyväkseen” kansainvälisiä selkkauksia tuottaakseen mahdollisimman suurta hyötyä koko maailman porvarillis-demokraattiselle liikkeelle yleensä. Silloin, ensimmäisellä kaudella, yli puoli vuosisataa sitten, oli luonnollista ja kiertämätöntä, että feodalismiin orjuuttama porvaristo toivoi tappiota „omalle” feodaaliselle sortajalleen, ja sitä paitsi näitä huomattavia, yleiseurooppalaisen merkityksen omaavia feodaalisia keskuslinnakkeita oli hyvin vähän. Ja Marx „arvioi”: missä maassa, tietyissä konkreettisissa oloissa (tilanteessa) on porvarillisen vapausliikkeen menestys *oleellisinta yleiseurooppalaisen* feodaalisen linnakkeen murtamiseksi.

Nykyään, kolmannella kaudella, ei yleiseurooppalaisen merkityksen omaavia feodaalisia linnakkeita ole enää ollenkaan. „Hyväksikäyttäminen” on tietenkin nykyajan demokraattisen liikkeen tehtävä, mutta nimenomaan *kansainvälinen* hyväksikäyttäminen on suunnattava — vastoin A. Potresovia ja Kautskya — kansainvälistä finanssipääomaa eikä erillisiä kansallisia finanssipääomia vastaan. Ja hyväksikäyttäminen ei ole sen luokan tehtävä, joka 50—100 vuotta sitten oli nouseva. Silloin kysymys oli edistykseellisimmän porvarillis-demokraattisen liikkeen „kansainvälisestä toiminnasta” (A. Potresovin sanonta); nyt on historia nostanut samanlaatuisen tehtävän, ja objektiivinen asiain-tila on asettanut sen kokonaan toisen luokan ratkaistavaksi.

III

Toisen kauden eli „nelikymmenviisivuotisen ajanjakson” (1870—1914), A. Potresovin sanontaa käyttääksemme, on tämä viimeksi mainittu luonnehtinut kovin vaillinaisesti. Trotskin saksankielisessä teoksessa tämän kauden luonnehtimista vaivaa samanlainen vaillinaisuus, vaikka Trotski ei olekaan käytännöllisissä johtopäätöksissä samaa mieltä

A. Potresovin kanssa (mikä on katsottava edellisen paremmuudeksi jälkimmäiseen verrattuna) — ja sitä paitsi nähtävästi kummallekin mainitulle kirjailijalle jää epäselväksi syy, minkä vuoksi he ovat vississä määrin läheisiä toisilleen.

A. Potresov kirjoittaa siitä aikakaudesta, jonka me nimimme toiseksi eli eiliseksi:

„Toiminnan ja taistelun yksityiskohtaistettu rajoittuneisuus ja kaikkialla esiintyvä asteittäisuushenki — nämä aikakauden tunnusmerkit, joista toiset ovat tehneet periaatteen, ovat toisille muodostuneet heidän olemisensa totunnaiseksi seikaksi ja sellaisena tulleet heidän sielunelämänsä ainekseksi, heidän ideologiansa vivahteeksi” (71). „Sen (tämän aikakauden) kyvyllä kulkea suunnitelmallisen johdonmukaisesti ja varovaisesti eteenpäin oli nurjana puolena ensinnäkin voimakkaasti ilmenevä sopeutumattomuus asteittäisuuden rikkomisen momentteihin ja kaikenlaisiin katastrofimaisiin ilmiöihin ja toiseksi tavaton sulkeutuneisuus kansallisen toiminnan, kansallisen ympäristön piiriin” (72).... „Ei vallankumousta eikä sotia” (70).... „Demokraattinen liike kansallistui sitä menestyksellisemmin, mitä enemmän pitkistyi sen käymän „asemasodan” kausi, mitä kauemmin kesti sitä Euroopan historian aikajaksoa, joka.... oli aikajaksoa, jonka kuluessa Euroopan keskiosassa ei ollut kansainvälisiä selkkauksia ja joka siis ei kokenut kansallisten valtioalueiden rajoja ylittäviä liikehtimisiä, ei tuntenut terävästi yleiseurooppalaisten tai yleismaailmallisten intressien vaikutusta” (75—76).

Tämän luonnehdinnan, samoin kuin Trotskilla esiintyvän saman kauden vastaavan luonnehdinnan peruspuutteellisuutena on se, ettei haluta nähdä eikä tunnustaa kuvattulla perustalla kehittyneen nykyajan demokraattisen liikkeen syviä sisäisiä ristiriitoja. Syntyy vaikutelma, että tällä kaudella nykyajan demokraattinen liike on muka pysynyt eheänä kokonaisuutena, joka yleensä puhuen on imenyt itseensä asteittäisuushenkeä, on kansallistunut, vieraantunut asteittäisuuden rikkomisista ja katastrofeista, mataloitunut ja homehtunut.

Todellisuudessa niin ei voinut olla, sillä mainittujen tendenssien ohella vaikuttivat epäilemättä toiset, päinvastaiset tendenssit, työväenjoukkojen „oleminen” kansainvälistyi, —

pyrkimys kaupunkeihin ja elinolojen nivelloituminen (tasoittuminen) maailman kaikissa suurkaupungeissa, pääoman kansainvälistyminen, kaupunkilais- ja maalaisväestön, kanta-asukkaiden ja muukalaisten sekoittuminen suurtehtaissa j.n.e., — luokkaristiriidat kärjistyivät, työnantajain liitot painostivat lujemmin työväenliittoja, syntyi kärkevämpiä ja painokkaampia taistelumuotoja esim. joukkoluontoisten lakkojen muodossa, elämä kallistui, finanssipääoman sorto kävi sietämättömäksi ym. y.m.s.

Todellisuudessa niin *ei ollut*, — sen me tiesimme varmasti. Yksikään, kirjaimellisesti ainoakaan Euroopan suuri kapitalistinen maa ei säilynyt tänä kautena nykyajan demokraattisessa liikkeessä esiintyvän kahden vastakkaisen virtauksen väliseltä taistelulta. Jokaisessa suuressa maassa tätä taistelua käytiin toisinaan, aikakauden yleisestä „rauhallisesta”, „paikallaan polkevasta”, uneliaasta luonteesta huolimatta, mitä myrskyisimmissä muodoissa aina jakaan tumisiin asti. Nämä vastakkaiset virtaukset tuntuivat poikkeuksetta kaikilla elämän moninaisilla aloilla ja kaikissa nykyajan demokraattisen liikkeen kysymyksissä: suhtautuminen porvaristoon, liitot liberaalien kanssa, määrärahojen puolesta äänestäminen, suhtautuminen siirtomaapolitiikkaan, reformeihin, taloudellisen taistelun luonteeseen, ammattiliittojen neutraalisuuteen y.m.s.

„Kaikkialla esiintyvä asteittaisuushenki” ei ollut lainkaan koko nykyajan demokraattisen liikkeen rajattomasti vallitsevana mielialana, niin kuin Potresov ja Trotski päättelevät. Ei, tämä asteittaisuushenki kristalloitui määrätyn suunnaksi, joka usein muodosti mainitun kauden Euroopassa erillisiä puolueyhtymiä, toisinaan jopa erillisiä puolueitakin nykyajan demokraattisen liikkeen sisällä. Tällä suunnalla oli omat johtajansa, omat sanomalehtensä, oma politiikkansa, oma erikoinen — ja erikoisesti järjestetty — vaikutus väestöjoukkoihin. Eikä siinä kaikki. Tämä suunta pohjautui yhä enemmän — ja vihdoinkin kokonaan „juuttui”, jos niin voidaan sanoa, — vissin yhteiskuntakerroksen etuihin nykyajan demokraattisen liikkeen *sisällä*.

„Kaikkialla esiintyvä asteittaisuushenki” veti luonnollisesti nykyajan demokraattisen liikkeen riveihin kokonaisen joukon pikkuporvarillisia mukanakulkijoita; sitten muotoutuivat parlamentaarikkojen, sanomalehtimiesten ja liitto-

järjestöjen virkailijain tietyn kerroksen olemassaolon — ja siis myöskin poliittisen „suunnistautumisen” (suuntauksen, pyrkimyksen) pikkuporvarilliset erikoisuudet; erottui enemmän tai vähemmän selvästi ja määritellysti työväenluokan omalaatuinen byrokrania ja aristokratia.

Ottakaa esimerkiksi siirtomaiden omistus ja siirtomaa-alueiden laajentaminen. Se oli epäilemättä eräs puheena olevan kauden ja useimpien suurvaltojen erikoispiirre. Entä mitä se merkitsi taloudellisesti? Tiettyjen ylivoittojen ja erikoisten etuoikeuksien summaa porvaristolle, sen jälkeen tietenkin mahdollisuutta saada muruja näistä „piirakanpalasista” myös pikkuporvariston pienelle vähemmistölle; sitten parhaimmissa oloissa eläville toimitsijoille, työväenliikkeen virkailijoille j.n.e. Että esim. Englannissa työväenluokan mitätön vähemmistö „käytti” tällä tavoin siirtomaista ja etuoikeuksista saadun hyödyn muruja, — se on kiistaton tosiasia, jonka jo Marx ja Engels tunnustivat ja totesivat. Mutta siitä, mikä aikoinaan oli poikkeuksesta Englannille ominainen ilmiö, on tullut yleinen, Euroopan kaikille suurille kapitalistisille maille ominainen ilmiö sitä mukaa kuin kaikki nämä maat ovat siirtyneet siirtomaiden omistukseen laajassa mitassa ja yleensä sitä mukaa kuin kapitalismin imperialistinen kausi on kehittynyt ja kasvanut.

Sanalla sanoen, toisen (eli eilisen) kauden „kaikkialla esiintyvä asteittaisuushenki” ei luonut ainoastaan tiettyä „kyvyttömyyttä asteittaisuuden rikkomisiin”, kuten A. Potresov ajattelee, ei ainoastaan tiettyjä „possibilistisia” taipumuksia, kuten Trotski arvelee: se loi kokonaisen opportunistisen *suunnan*, joka pohjautuu nykyajan demokraattisen liikkeen sisällä esiintyvään tiettyyn yhteiskuntakerrokseen, joka on puolestaan sidottu omaa kansallista „väriä” olevaan porvaristoon lukuisilla yhteisten taloudellisten, sosiaalisten ja poliittisten etujen siteillä, — *suunnan*, joka on suoraan, avoimesti, täysin tietoisesti ja järjestelmällisesti vihamielinen jokaiselle „asteittaisuuden rikkomisen” aatteelle.

Trotskin (A. Potresovista puhumattakaan) hyvin monien taktillisten ja organisatoristen virheiden alkujuurit on nimenomaan siinä, että hän pelkää tai ei halua tai ei voi tunnustaa sitä tosiasiaa, että opportunistinen suunta on täysin „kypsä”, eikä myöskään sitä, että se on mitä

kiinteimmässä, erottamattomassa yhteydessä meidän päiviemme kansallisliberaaleihin (eli sosialinationalismiin). Tämän „kypsyyden” ja erottamattoman yhteyden kieltäminen johtaa käytännössä vähintäänkin täydelliseen neuvottomuuteen ja avuttomuuteen, kun on kysymyksessä valitseva sosialinationalistinen (tai kansallisliberaalinen) paha.

Opportunismien ja sosialinationalismien yhteyden kieltävät yleensä puhuen sekä A. Potresov, Martov, Axelrod, Vl. Kosovski (joka on mennyt niin pitkälle, että puolustaa saksalaisia demokraatteja näiden äänestäessä kansallisliberaalisesti sotamäärärahojen puolesta) että Trotski.

Heidän tärkein „todistusperusteensa” on se, ettei eilinen demokraattien jakaminen „opportunismien mukaan” ja niiden tämänpäiväinen jakaminen „socialinationalismien mukaan” ole täysin yhtäpitävä. Tämä todistusperuste on ensinnäkin asiallisesti väärä, kuten heti osoitamme, ja toiseksi se on aivan yksipuolinen, epätäydellinen, marxilaiselta kannalta periaatteellisesti epäpätevä. Henkilöt ja ryhmät voivat siirtyä puolelta toiselle — se ei ole ainoastaan mahdollista, vaan kiertämätöntäkin jokaisen suuren yhteiskunnallisen „järistyksen” aikana; tietyn *virtauksen* luonne ei siitä lainkaan muutu; ei muutu myöskään tiettyjen virtausten aatteellinen yhteys, ei muutu niiden *luokkamerkitys*. Luulisi näiden kaikkien näkökohtien olevan niin yleisesti tunnettuja ja kiistattomia, että on jotenkin epämukavaa kiinnittää niihin kovin suurta huomiota. Mutta mainitut kirjailijat ovat kuitenkin unohtaneet juuri nämä näkökohdat. Opportunismien tärkein luokkamerkitys — tai sanoisinko yhteiskunnallistaloudellinen sisältö — on siinä, että nykyajan demokraattisen liikkeen tietyt ainekset ovat siirtyneet (todellisuudessa, s.o. vaikka eivät tajuaisikaan sitä) porvariston puolelle hyvin monissa eri kysymyksissä. Opportunismi on liberaalista työväenpolitiikkaa. Ken pelkää näiden sanontojen näennäistä „ryhmäkuntalaisuutta”, häntä kehotamme tutkimaan Marxin, Engelsin ja Kautskyn („auktoriteetti”, joka on erittäin sopiva „ryhmäkuntalaisuuden” vastustajille, eikö totta?) lausuntoja vaikkapa englantilaisesta opportunistista. Ei voi olla vähäisintäkään epäilystä siitä, etteikö tällaisen tutkimisen tuloksena olisi opportunismien ja liberaalisen työväenpolitiikan perinpohjaisen ja oleellisen yhtä-

pitävyyden tunnustaminen. Meidän päiviemme sosialinationalismin tärkein luokkamerkitys on aivan sama. Opportunismien perusaatteena on porvariston ja sen antipodin välinen liitto tai lähentyminen (toisinaan sopimus, liittoutuma j.n.e.). Sosialinationalismin perusaate on aivan sama. Opportunismien ja sosialinationalismin aatteellispoliittinen sukulaisuus, yhteys ja jopa samaisuus ei herätä mitään epäilyä. Ja meidän ei tietenkään pidä ottaa perustaksi henkilöitä eikä ryhmiä, vaan nimenomaan yhteiskunnallisten *virtausten luokkasisällön* analyysi ja näiden virtausten tärkeimpien, oleellisten periaatteiden aatteellispoliittinen tutkiminen.

Tarkastellaksemme samaa aihetta hieman toiselta puolelta esitämme kysymyksen: *mistä* sosialinationalismi on ilmestynyt? Miten se on kasvanut ja kehittynyt täyteen mitaansa? *Mikä* on antanut sille merkityksen ja voiman? Ken ei ole tehnyt itselleen selviksi näitä kysymyksiä, hän ei ole lainkaan käsittänyt sosialinationalismia eikä tietenkään lainkaan kykene „tekemään aatteellista pesäeroa” siitä, vaikka hän vannoksi ja vakuuttaisi olevansa valmis „tekemään aatteellisen pesäeron” sosialinationalismista.

Tähän kysymykseen voi olla vain yksi vastaus: sosialinationalismi on kasvanut opportunismista, ja juuri tämä viimeksi mainittu on antanut sille voiman. Kuinka sosialinationalismi saattoi syntyä „yhtäkkiä”? Aivan samoin kuin lapsi syntyy „yhtäkkiä”, kun hedelmöitymisestä on kulunut yhdeksän kuukautta. Kaikki opportunismien lukuisat ilmeneismuodot olivat kaikissa Euroopan maissa koko toisen (eli eilisen) kauden aikana pikku purosia, jotka ovat nyt kaikki „yhtäkkiä” yhtyneet isoksi, vaikkakin kovin matalaksi — (ja suluissa lisäämme: sameaksi ja likaiseksi) — sosialinationalistiseksi joeksi. Kun hedelmöitymisestä on kulunut yhdeksän kuukautta, on sikiön irtaannuttava äidistä; kun opportunismien hedelmöitymisestä on kulunut useita vuosikymmeniä, on sen valmiin sikiön, sosialinationalismin — enemmän tai vähemmän lyhyessä (vuosikymmeniin verrattuna) ajassa — irtaannuttava rykyajan demokraattisesta liikkeestä. Vaikka kaikenlaiset hyvät ihmiset kuinka huutaisivat, suuttuisivat ja riehuisivat tällaisten ajatusten ja

puheiden johdosta, on se kuitenkin kiertämätöntä, sillä se juontuu nykyajan demokraattisen liikkeen koko sosiaalisesta kehityksestä ja kolmannen kauden objektiivisesta tilanteesta.

Mutta jos „opportunistin mukaisen” jakamisen ja „socialinationalismin mukaisen” jakamisen välillä ei ole täydellistä yhtäläisyyttä, niin eikö se todista, että kyseisten ilmiöiden välillä ei ole oleellista yhteyttä? Ensinnäkään se ei todista, samoin kuin erillisten XVIII vuosisadan lopun porvaristoon kuuluvien henkilöiden siirtyminen milloin feodaalien puolelle, milloin kansan puolelle ei todista, että porvariston kasvun ja vuoden 1789 Ranskan suuren vallankumouksen välillä „ei ole yhteyttä”. Toiseksi, yleensä — ja kysymys on nimenomaan yleisestä — tällainen yhtäläisyys on olemassa. Ottakaa yhden maan asemesta useampia maita, esim. kymmenen Euroopan maata: Saksa, *Englanti*, *Ranska*, *Belgia*, Venäjä, Italia, Ruotsi, Sveitsi, Hollanti ja Bulgaria. Jonkinlaiseksi poikkeukseksi osoittautuu vain kolme kursivoitua maata, muissa maissa opportunistin päättäväisten vastustajain *virtaukset* ovat synnyttäneet nimenomaan sellaisia *virtauksia*, jotka suuntautuvat socialinationalismia vastaan. Vertailkaa toisiinsa tunnettua „Kuukausijulkaisua” ja sen vastustajia Saksassa, „Nashe Deloa” ja sen vastustajia Venäjällä, Bissolatin puoluetta ja sen vastustajia Italiassa; Greulichin ja Grimmin kannattajia Sveitsissä, Brantingin ja Höglundin kannattajia Ruotsissa, Troelstran ja Pannekoekin ynnä Gorterin kannattajia Hollannissa; vihdoin „obshtshejedelolaisia” ja „tesnjakkeja” Bulgariassa⁷³. Vanhan ja uuden jakamisen yleinen yhtäläisyys on tosiasia, kun taas täydellistä yhtäläisyyttä ei esiinny edes tavallisimmissakaan luonnon ilmiöissä, niin kuin ei ole täydellisesti yhtäläinen Volga Kaman yhdyttyä siihen ja ennen sitä, niin kuin ei ole täydellistä yhdennäköisyyttä lapsen ja vanhempien välillä. Englanti on vain näennäinen poikkeus; todellisuudessa sillä oli ennen sotaa kaksi perusvirtausta, jotka olivat keskittyneet kahden *päivälehd*en ympärille — mikä on virtauksen joukkoluontoisuuden mitä varmin objektiivinen osoitin — nimittäin opportunistit „Päivän Kansalaisen”⁷⁴ ympärille ja opportunistien vastustajat „Päivän Sanomien”⁷⁵ ympärille.

rille. Nationalismin aalto peitti molemmat lehdet; mutta oppositiossa oli vähemmän kuin $\frac{1}{10}$ edellisen lehden kannattajista ja noin $\frac{3}{7}$ jälkimmäisen lehden kannattajista. Tavallinen vertailutapa, kun verrataan toisiinsa vain „Britannian sosialistista puoluetta” ja „Riippumatonta työväenpuoluetta”, on väärä, sillä unohdetaan tämän viimeksi mainitun *tosiasiallinen* liitto sekä fabianilaisten⁷⁶ että „Työväenpuolueen”⁷⁷ kanssa. Poikkeuksen muodostavat vain kaksi maata 10:stä, mutta nekään eivät tee täydellistä poikkeusta, sillä suunnat eivät ole muuttaneet paikkojaan, aalto on vain vienyt (niin ymmärrettävistä syistä, ettei niihin kannata edes kajota) mukaansa miltei kaikki opportunistin vastustajat. Tämä on kieltämättä osoituksena aallon voimakkuudesta, mutta se ei missään määrin kumoa vanhan ja uuden jakamisen yleiseurooppalaista yhtäläisyyttä.

Meille sanotaan: jakaminen „opportunistin mukaan” on vanhentunut; ainoastaan jakamisessa kansainvälisyyden kannattajiin ja kansallisen rajoittuneisuuden kannattajiin on jotain järkeä. Tämä on kerrassaan väärä mielipide. Käsite „kansainvälisyyden kannattaja” on vailla kaikkea sisältöä ja kaikkea ajatusta, ellette kehittä sitä *konkreettisesti*, ja tämän konkreettisen kehittämisen jokainen askel on oleva opportunistiin kohdistuvan vihan merkkien luettelemista. Käytännössä tämä on vieläkin enemmän paikallaan. Kansainvälisyyden kannattaja, jos hän ei ole mitä johdonmukaisin ja jyrkin opportunistin vastustaja, on harhanäky eikä mitään muuta. Voi olla, että jotkut tämän tyyppiset henkilöt vilpittömästi pitävät itseään „kansainvälisyyden kannattajina”, mutta ihmisiä ei arvostella sen mukaan, mitä he itse itsestään ajattelevat, vaan heidän poliittisen käyttäytymisensä mukaan: sellaisten „kansainvälisyyden kannattajain” poliittinen käyttäytyminen, jotka eivät ole opportunistin johdonmukaisia ja jyrkkiä vastustajia, tulee aina olemaan nationalistien virtauksen auttamista tai tukemista. Toisaalta myös nationalistit nimittävät itseään „kansainvälisyyden kannattajiksi” (Kautsky, Lensch, Haenisch, Vandervelde, Hyndman y.m.) eivätkä ainoastaan nimitä itseään siten, vaan myös tunnustavat täydellisesti ihmisten ja heidän ajattelutapansa

kansainvälisen lähentymisen, sopimisen ja yhtymisen. Opportunistit *eivät ole* „kansainvälisyyttä” *vastaan*, he vain kannattavat opportunistien kansainvälistä hyväksymistä ja kansainvälistä sovittamista.

.....
.....
.....
.....
